

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право»,
ОПП «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» та
ОПП «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри публічного
та приватного права
Протокол № 6 від 11 січня 2022 року

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право», ОПШ «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» та ОПШ «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл.: Кочина О.С. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 32 с.

Укладач:

КОЧИНА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА, доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: Литвиненко Валентина Миколаївна, завідувач кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент:

СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»	5
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності»	5
1.2 Структура навчальної дисципліни	9
1.3 Види самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності» та вимоги до їх виконання	11
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	13
Тема 1. Загальні положення про право інтелектуальної власності.....	13
Тема 2. Об'єкти, суб'єкти та охорона права інтелектуальної власності ...	15
Тема 3. Державна система правової охорони інтелектуальної власності .	16
Тема 4. Правове регулювання авторських прав.....	18
Тема 5. Суміжні права	20
Тема 6. Колективне управління авторським правом і суміжними правами	22
Тема 7. Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.....	23
Тема 8. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	25
Тема 9. Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)	28
Тема 10. Договори у сфері інтелектуальної власності	30

ПЕРЕДМОВА

В сучасних умовах інтелектуальна власність стає суттєвим елементом економіки. Зростаюча роль прав на інтелектуальну власність обумовлена, по-перше, активним впровадженням технологічних досягнень, а, по-друге, розвитком в сучасному суспільстві інформаційних технологій. У зв'язку з цим питання правової охорони прав інтелектуальну власність в умовах науково-технічного прогресу стають одними з найактуальніших в сучасному світі. Більшість видів результатів інтелектуальної діяльності і засобів індивідуалізації є об'єктами правової охорони у всьому світі.

Робочим навчальним планом на вивчення дисципліни «Право інтелектуальної власності» передбачено 120 годин, з яких 88 годин відводяться на самостійну роботу ЗВО, яка є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час.

Метою даних методичних вказівок є сприяння формуванню у ЗВО навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи, а також допомога ЗВО в опрацюванні питань, які виносяться на самостійне вивчення з дисципліни «Право інтелектуальної власності».

У методичних вказівках наведено інформацію щодо структури та інформаційного обсягу навчальної дисципліни; визначено питання, які виносяться на самостійне опрацювання ЗВО; запропоновано інформаційні джерела, які рекомендовані ЗВО при опрацюванні питань самостійної роботи.

Основними завданнями самостійної роботи є самостійне та поглиблене вивчення ЗВО відповідних питань навчальної дисципліни шляхом дослідження та аналізу основної і додаткової літератури, чинного національного та міжнародного законодавства і практики його застосування.

Самостійна робота виконується ЗВО під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Завдання самостійної роботи виконуються в окремому зошиті, який на вимогу викладача здається для оцінювання. Перш ніж приступити до виконання завдання, необхідно вивчити відповідний лекційний матеріал, опрацювати нормативно-правові акти та ознайомитись з додатковою літературою.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності»

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи права інтелектуальної власності

Тема 1. Загальні положення про інтелектуальну власність

Становлення і розвиток законодавства України про інтелектуальну власність. Поняття інтелектуальної власності. Інтелектуальна діяльність та її місце в соціально-економічному розвитку суспільства. Інтелектуальна власність України та її вплив на соціально-економічний розвиток держави. Види інтелектуальної діяльності. Види права інтелектуальної власності. Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному значенні. Поняття права інтелектуальної власності в суб'єктивному значенні. Предмет права інтелектуальної власності. Особливості співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Система права інтелектуальної власності. Загальна характеристика основних інститутів права інтелектуальної власності. Методи правового регулювання права інтелектуальної власності. Державне управління інтелектуальною власністю.

Тема 2. Об'єкти, суб'єкти та правова охорона права інтелектуальної власності

Загальна характеристика основних об'єктів права інтелектуальної власності. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності.

Правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності. Первинні суб'єкти права інтелектуальної власності. Похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Фізичні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності. Юридичні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності. Іноземні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності.

Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Види підстав виникнення права власності на результат інтелектуальної діяльності. Первинні підстави виникнення права інтелектуальної власності. Похідні підстави виникнення права інтелектуальної власності.

Правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом. Способи захисту прав інтелектуальної власності. Спеціальні засоби захисту прав інтелектуальної власності.

Тема 3. Державна система правової охорони інтелектуальної власності

Державне регулювання та управління у сфері інтелектуальної власності. Методи, принципи та форми державного управління інтелектуальною власністю.

Система суб'єктів державного управління у сфері інтелектуальної власності. Державна система охорони інтелектуальної власності та її складові. Завдання державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

Змістовий модуль 2. Авторське право і суміжні права

Тема 4. Правове регулювання авторських прав

Поняття авторського права. Авторське право в об'єктивному і суб'єктивному значенні. Принципи та значення авторського права. Виникнення і здійснення авторського права, межі його чинності.

Об'єкти авторського права. Об'єкти, на які авторське право не поширюється. Основні види творів науки, літератури і мистецтва, що охороняються авторським правом. Похідні твори та компіляції даних. Комп'ютерні програми як об'єкти охорони авторського права.

Суб'єкти авторського права. Автор та його правонаступники. Співавторство. Види співавторства. Юридичні особи як суб'єкти авторського права. Роботодавець як суб'єкт авторського права. Службові твори.

Загальна характеристика прав авторів. Особисті немайнові права. Майнові права автора. Строки чинності авторських прав. Наслідки припинення чинності авторських майнових прав. Обмеження авторських майнових прав. Вільне відтворення творів. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових авторських прав.

Передача майнових авторських прав. Договори щодо розпорядження майновими авторськими правами.

Тема 5. Суміжні права

Поняття та види суміжних прав. Право на виконання, право на фонограми і відеограми, право на програми (передачі) організацій мовлення. Виникнення і здійснення суміжних прав. Умови охорони суміжних прав.

Об'єкти суміжних прав. Виконання як об'єкт правової охорони. аудіовізуальні записи виробників фонограм і організацій мовлення. Використання фонограм, опублікованих з комерційною метою.

Суб'єкти суміжних прав. Виконавці, виробники фонограм, організації мовлення як суб'єкти суміжних прав. Строки чинності суміжних прав. Випадки вільного використання об'єктів суміжних прав. Зміст правовідносин у сфері суміжних прав.

Тема 6. Колективне управління авторським правом і суміжними правами. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав

Управління майновими правами авторів. Правові засади діяльності організацій колективного управління. Порядок створення та особливості функціонування організацій колективного управління. Види організацій колективного управління в Україні.

Основні види порушень авторських та суміжних прав (плагіат, піратство, ввезення на митну територію контрафактної продукції тощо). Поняття та порядок захисту авторських та суміжних прав. Юрисдикційна та неюрисдикційна форма захисту. Загальні та спеціальні способи захисту авторського права і суміжних прав.

Змістовий модуль 3. Право промислової власності

Тема 7. Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки

Поняття патентного права. Правова охорона промислової власності. Загальна характеристика міжнародно-правових актів. Паризька конвенція про охорону промислових власності 1883 р. Договір про патентну кооперацію 1970 р. Євразійська патентна конвенція 1995 р.

Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти цивільних прав. Права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Умови правової охорони винаходу, корисної моделі і промислового зразка.

Суб'єкти патентного власності. Винахідники, автори промислових зразків, їх правонаступники і спадкоємці. Роботодавці.

Особисті немайнові права винахідника і автора промислового зразка. Майнові права патентовласника. Виключне право на використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка. Зміст виключного права.

Право на подання заявки. Заявка та її склад. Національний і конвенційний пріоритет. Розгляд заявки. Формальна експертиза заявки і експертиза заявки по суті. Рішення по результатам розгляду заявки. Реєстрація і видача патенту. Порядок оформлення прав на винаходи, корисні моделі, та промислові зразки, що становлять державну таємницю, та їх використання. Патентування винаходів, корисних моделей та промислових зразків в Україні та зарубіжних країнах.

Патент та його функції. Чинність патенту. Підтримання патенту в силі. Права, що впливають із патенту. Припинення чинності патенту.

Дії, які не визнаються порушенням патентних прав. Право попереднього користування. Примусове відчуження прав. Примусова ліцензія. Залежна ліцензія.

Поняття порушення патентних прав. Відповідальність за порушення прав володільця патенту. Цивільно-правова відповідальність за порушення патентних прав. Обсяг відповідальності.

Тема 8. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, її співвідношення з авторським та патентним правом. Особливості прав на засоби індивідуалізації.

Поняття та особливості охорони комерційних (фірмових) найменувань. Критерії охороноздатності комерційних найменувань. Суб'єкти прав на комерційні найменування. Зміст суб'єктивних прав на комерційне найменування. Припинення прав на комерційні найменування.

Поняття та види торговельних марок. Функції торговельних марок. Умови правової охорони позначень як торговельних марок. Правовий режим добре відомих торговельних марок.

Суб'єкти прав на торговельні марки. Особливості оформлення та подання заявки. Експертиза документації. Реєстрація позначення як торговельної марки. Права та обов'язки, що впливають із реєстрації торговельної марки. Захист прав на торговельну марку.

Поняття географічного зазначення. Торговельна марка та географічне зазначення: спільне та відмінне у механізмі правової охорони. Зазначення походження товару та його види. Особливості охорони назви місця походження товару та географічного зазначення походження товару. Процедура реєстрації географічних зазначень в Україні. Зміст суб'єктивних прав на географічне зазначення. Підстави припинення охорони географічних зазначень.

Тема 9. Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)

Концепція щодо нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.

Поняття наукового відкриття. Співвідношення наукового відкриття та винаходу. Права автора наукового відкриття. Порядок засвідчення та охорони права на наукове відкриття.

Поняття раціоналізаторської пропозиції. Об'єкти раціоналізаторської пропозиції. Умови правової охорони раціоналізаторської пропозиції. Суб'єкти права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Права автора раціоналізаторської пропозиції. Права юридичної особи, яка визначила пропозицію раціоналізаторською.

Поняття та ознаки сорту рослин. Поняття та ознаки селекційного досягнення в галузі тваринництва. Критерії охороноздатності сорту рослин. Особисті немайнові права на сорт рослин, породу тварин. Майнові права на сорт рослин, породу тварин, порядок їх набуття. Тимчасова правова охорона сорту. Строк чинності прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин. Припинення права на сорт та визнання його недійсним. Захист прав на сорт рослин, породу тварин.

Поняття компонування інтегральної мікросхеми. Права інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

Поняття комерційної таємниці. Ознаки комерційної таємниці, їх юридичне значення. Строк правової охорони комерційної таємниці. Місце комерційної таємниці у системі об'єктів інтелектуальної власності. Комерційна таємниця і ноу-хау.

Права на комерційну таємницю, їх загальна характеристика. Суб'єкти прав на комерційну таємницю. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин щодо комерційної таємниці. Захист права на комерційну таємницю.

Тема 10. Договори у сфері інтелектуальної власності

Поняття, види та загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності. Поіменовані та непоіменовані договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договори щодо управління майновими правами в сфері авторського права та суміжних прав. Нормативно-правове регулювання ліцензії. Особливості невиключної, одиничної та виключної ліцензій. Примусова та відкрита ліцензії. Класифікації ліцензій. Ліцензійний договір.

Договори щодо управління майновими правами в сфері авторського права та суміжних прав. Правове регулювання відносин з приводу створення об'єктів права інтелектуальної власності. Особливості правового регулювання договорів на створення об'єкта права інтелектуальної власності, за яким виконавцем виступає творець. Особливості правового регулювання договорів на створення об'єкта права інтелектуальної власності, за яким виконавцем виступає особа, яка не є творцем. Елементи договору на створення. Основні обов'язки виконавця. Основні обов'язки замовника. Відповідальність сторін за договором.

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договори про виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Договір комерційної концесії (франчайзингу).

1.2 Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 - Розподіл обсягу годин дисципліни за темами і формами вивчення.

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи права інтелектуальної власності					
1.	Загальні положення про інтелектуальну власність	10	2	2	6
2.	Об'єкти, суб'єкти та охорона права інтелектуальної	10	2	2	6

	власності				
3.	Державна система правової охорони інтелектуальної власності	10	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1		30	4	4	22
Змістовий модуль 2. Авторське право і суміжні права					
4.	Правове регулювання авторських прав	10	2	2	6
5.	Суміжні права	10	2	2	6
6.	Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	10	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2		30	4	4	22
Змістовий модуль 3. Право промислової власності. Нетрадиційні об'єкти права власності. Договори у сфері інтелектуальної власності					
7.	Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.	8	2	2	4
8.	Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	8	2	2	4
9.	Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)	8	2	2	4
10.	Договори у сфері інтелектуальної власності	6	2	-	4
Разом за змістовим модулем 3		30	8	6	16
Всього годин на дисципліну		90	16	14	60

1.3 Види самостійної роботи з навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності» та вимоги до їх виконання

Традиційною формою самостійної роботи є робота, яка виконується у вільний від занять, зручний для ЗВО час, як правило, поза аудиторією.

Самостійна робота над змістовим модулем передбачає виконання різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково-пошукових, навчально-дослідних), спрямованих на отримання ЗВО нових знань, їх систематизацію та узагальнення; формування практичних вмінь та навичок; контроль готовності ЗВО до лекцій, семінарських занять та інших контрольних заходів.

В межах вивчення дисципліни «Право інтелектуальної власності» ЗВО пропонуються наступні види самостійної роботи:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою реферування, анотовування, складання тезисного плану, конспекту тощо;
- реферування першоджерел;
- підготовка додаткового матеріалу до лекції відповідно до заданого плану;
- підготовка до виступу на семінарському занятті;
- вирішення практичних завдань;
- підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, написання модульних контрольних робіт, іспитів тощо);
- виконання творчих завдань, які передбачають самостійне складання задач, тестових завдань, пошуку додаткової літератури до відповідної теми;
- підготовка рефератів.

Вимоги до виконання окремих видів самостійної роботи:

➤ **Вирішення практичних ситуаційних завдань.** Під час розв'язання задач ЗВО повинен з'ясувати її умови, які можуть стосуватись кількох тем курсу. Важливим у розв'язанні задачі є вміння ЗВО сформулювати правові питання, які треба вирішити. Ці питання необхідно назвати. Слід підібрати необхідні нормативно-правові акти. Після цього обґрунтувати відповідь із посиланням на відповідні норми, статті закону. Відповідь має бути конкретною, логічно побудованою та юридично грамотною. При цьому не варто обмежуватись цитуванням окремих статей законів, а вказати як саме слід їх тлумачити і застосовувати в конкретній ситуації.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обґрунтування.

➤ **Складання практично-ситуаційного завдання** здійснюється ЗВО з будь-якої теми, яка вже була опрацьована ЗВО. Готуючи практичне завдання, ЗВО повинні використовувати як наукову та навчальну літературу, так і

законодавство України. Задача готується у друкованому вигляді. До задачі додається обґрунтована відповідь.

Оцінюючи практичне завдання, викладач враховує його складність, нестандартність та проблемність ситуації.

➤ **Реферат.** Написання і захист реферату є важливою формою самостійної навчальної діяльності ЗВО. Реферат готується з обов'язковим розглядом дискусійного питання з викладенням власної точки зору на дану проблему. Теми робіт, запропоновані у методичних вказівках, ЗВО обирають самостійно.

Обсяг реферату не повинен перевищувати 5-7 сторінок. Після перевірки викладачем робота підлягає захисту перед аудиторією протягом 5 хвилин. ЗВО повинен відповідати на запитання інших ЗВО та викладача. Ці відповіді зараховуються при визначенні кількості балів.

Реферат складається з плану, основної частини з обов'язковим посиланням на джерела, загального висновку та списку використаної літератури.

➤ **Реферування наукової літератури** полягає у тому, що викладачем пропонується ЗВО наукова література (книга, її розділи, декілька книжок, наукові статті тощо) і ЗВО самостійно їх опрацьовують і представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (2-3 стор.) про свої враження від прочитаного.

У реферування наукових робіт (монографії, дисертаційної роботи, наукової статті) в обов'язковому порядку використовуються такі фрази: автор стверджує, що...; автор наголошує на...; за словами автора...; у своїй роботі «назва роботи» автор виділяє...; автор зауважує...; автор підіймає такі питання...; автор говорить про...; автор розглядає...; ця робота розкриває «перелік питань» питання ...; ця робота пропонує такі результати...; згідно з автором книжки...; на думку автора даної монографії...; однією з головних проблем, завдань є...; та ін.

➤ **Пошук наукової літератури за певною темою**

Викладачем пропонується теми за курсом або його частиною, на які ЗВО мають в бібліотеці та в системі Internet підібрати відповідну літературу. Така робота може виконуватись як усіма ЗВО, такі окремими ЗВО як індивідуальна робота.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Загальні положення про право інтелектуальної власності

Питання для самостійного вивчення

1. Місце інтелектуальної діяльності в соціально-економічному житті суспільства.
2. Інтелектуальна власність України та її вплив на соціально-економічний розвиток держави.
3. Поняття творчої діяльності та її результатів.
4. Види інтелектуальної діяльності.
5. Види права інтелектуальної власності.
6. Методи правового регулювання права інтелектуальної власності.
7. Державне управління інтелектуальною власністю.
8. Норми Конституцій України щодо захисту інтелектуальних прав людини.

Рекомендована література до теми

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, прийнята 9 вересня 1886 року, ратифікована Законом України від 31 травня 1995 року № 189/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Всесвітньої конвенції про авторське право від 06 вересня 1952 року, набула чинності для України 17 січня 1994 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
3. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, прийнята 26 жовтня 1961 року, ратифікована Законом України від 20 вересня 2001 року № 2730-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
4. Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин від 02 грудня 1961 р., ратифікована Законом України від 02 червня 1995 року № 209/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року, набула чинності для України 25 грудня 1991 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
6. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.
9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 32.

10. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 36.
11. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.
12. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
13. Вахонєва Т. Поняття права інтелектуальної власності та його складові. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 6. С. 24-32.
14. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
15. Гелеверя Є. М. Еволюційні передумови розвитку та сучасний стан системи інтелектуальної власності в Україні. Глобал. та нац. проблеми економіки. 2018. № 21. С. 142-147.
16. Коноваленко В. Як побудувати в країні інтелектуальний капіталізм. Інтелект. власність в Україні. 2019. № 10. С. 34-38.
17. Котенко М. В. Ціннісно-правові аспекти розуміння інтелектуальної власності як основа моніторингу її правового забезпечення. Альм. права. Прав. моніторинг і прав. експертиза: питання теорії та практики. 2019. Вип. 10. С. 319-324.
18. Лі А. Перспективи створення і функціонування ринку прав інтелектуальної власності в Україні. Інтелект. власність в Україні. 2019. № 9. С. 43-55.
19. Огляд практики Верховного Суду у спрах щодо захисту прав інтелектуальної власності (окремі питання). Рішення, внесені до ЄДРСР, за січень 2019 року – березень 2021 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/intel_vlasnist_27_05_2021.pdf.
20. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.
21. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
22. Сенюта В. Визначення інтелектуальної власності: деякі теоретичні зауваження. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 6. С. 52-54.
23. Харитонова О. І. Правовідносини інтелектуальної власності, що виникають внаслідок створення результатів творчої діяльності (концептуальні засади) : монографія. О. : Фенікс, 2011. 346 с.
24. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 2. Об'єкти, суб'єкти та охорона права інтелектуальної власності

Питання для самостійного вивчення

1. Первинні суб'єкти права інтелектуальної власності.
2. Похідні суб'єкти права інтелектуальної власності.
3. Фізичні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Юридичні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності.
5. Іноземні особи як суб'єкти права інтелектуальної власності.
6. Наслідки порушення права інтелектуальної власності.
7. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
8. Спеціальні засоби захисту прав інтелектуальної власності.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Блажівська Н. Загальна характеристика захисту прав інтелектуальної власності в практиці Європейського суду з прав людини. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 5. С. 83–92.
4. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
5. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
6. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.
7. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
8. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.
9. Кирилюк А.В. Відповідальність штучного інтелекту. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13507Кирилюк%20А.%20В.%20Відповідальність%20штучного%20інтелекту.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
10. Кримінально-правова охорона та захист прав інтелектуальної власності (досвід Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії, Федеративної Республіки Німеччини та Швейцарської Конфедерації) Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29443.pdf>.

11. Макушев П.В., Руденко І.О. Теоретичні засади адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. Право і суспільство. 2020. № 5. С. 83–89.

12. Мельник О. М. Охорона інтелектуальної власності в Україні. Форум права. 2014. № 2. С. 258–261.

13. Миколенко О.М. Специфіка адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності. Південноукраїнський правничий часопис. 2021. № 1. С. 156-161.

14. Рамазанова Т.І. Використання об'єктів інтелектуальної власності. Теорія і практика сучасної юриспруденції. 2016. № 6. С. 83-85.

15. Тімашов В. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 2. С. 38-42.

16. Яворська О. Майнові права як об'єкти цивільного обороту. Вісн. Львів. ун-ту. Серія юрид. 2011. Вип. 53. С. 225–231.

17. Якубівський І. Є. Майнові права інтелектуальної власності як об'єкти цивільного обороту. Право та інновації. 2014. № 4. С. 30-38.

Тема 3. Державна система правової охорони інтелектуальної власності

Питання для самостійного вивчення

1. Система органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності.

2. Органи загальної компетенції.

3. Діяльність Департаменту розвитку сфери інтелектуальної власності та його структурних підрозділів у сфері охорони прав інтелектуальної власності.

4. Контрольно-наглядова діяльність органів публічної адміністрації у сфері охорони прав на сорти рослин.

5. Діяльність державних інспекторів з питань інтелектуальної власності за дотриманням законодавства у сфері охорони прав інтелектуальної власності.

6. Діяльність митних органів у сфері охорони прав інтелектуальної власності.

7. Правовий статус патентного повіреного в загальній системі охорони прав інтелектуальної власності.

8. Правовий статус представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII (з под. змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 13. – Ст. 64.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 32.
5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 36.
6. Положення про департамент розвитку сфери інтелектуальної власності, затверджено Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 28 грудня 2019 року № 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0842915-19#n10>.
7. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.
8. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
9. Добровольська К. Л. Сутність організаційно-правового механізму охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні: теоретичний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 18. С. 108-114. 172.
10. Івачевська Т. В. Державна політика в сфері інтелектуальної власності в Україні. Економіка та держава. 2011. №9. С.134-137.
11. Кримінально-правова охорона та захист прав інтелектуальної власності (досвід Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії, Федеративної Республіки Німеччини та Швейцарської Конфедерації) Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29443.pdf>.
12. Немировська О.В. Механізм державного управління у сфері поводження з генетично модифікованими
13. Нерсесов В.Р. Удосконалення механізмів державного управління об'єктами інтелектуальної власності: дис. ... канд.. наук з держ управ.: 25.00.02. Маріуполь, 2018. 227 с.
14. Обуховська Т.І. Державні механізми забезпечення захисту персональних даних в Україні: дис. ... канд..наук з держ управ.: 25.00.02. Київ, 2016. 22 с.
15. організаціями в Україні: організаційно правовий аспект: дис. ... канд.. наук з держ управ.: 25.00.02. Київ, 2016. 275 с.
16. Патентна активність українських винахідників за кордоном: вплив на економічну безпеку. Юридична газета онлайн. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske->

pravo/patentna-aktivnist-ukrayinskih-vinahidnikiv-zakordonom-vpliv-na-ekonomichnu-bezpeku.html

17. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

18. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні / Міністерство юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487.

19. Приходченко Л. Сутність понять механізмів держави, державного управління та державного регулювання. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2008. № 3. С. 269-274.

20. Про проведення парламентських слухань на тему «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку» : Постанова ВРУ від 8 лютого 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2291-19#Text>.

21. Ромат Т.Є. Механізми державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні: дис. ... канд. наук з держ управ.: 25.00.02. Київ, 2012. 236 с.

22. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.

23. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 4. Правове регулювання авторських прав

Питання для самостійного вивчення

1. Завдання авторського права.
2. Основні види творів, яким надається правова охорона.
3. Принципи правової охорони творів.
4. Презумпція авторського права.
5. Реєстрація авторських прав.
6. Вільне використання твору із зазначенням імені автора.
7. Право слідування.
8. Перехід творів у суспільне надбання.
9. Знак охорони авторських прав.
10. Відповідальність за порушення авторського права.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.

4. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.
5. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
6. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
7. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.
8. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
9. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.
10. Бажанов В. Загальна характеристика договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності в авторському праві. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2012. Вип. 94. С. 46–49.
11. Бажанов В. Істотні умови авторських договорів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. Вип. 87. С. 87–90.
12. Басай О. В. Класифікація майнових прав у сфері авторського права. Південноукраїнський часопис. 2014. № 4. С. 89–91.
13. Вахонєва Т. Елементи та порядок укладення авторського договору. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 5. С. 18–27.
14. Дроб'язко В. Закон США про авторське право 1976 року. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2012. № 1. С. 40–48.
15. Калініченко М.М. Авторське право та проблема постмодерністської інтертекстуальності в сучасній літературі. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2015. Вип. 15. С. 354–359.
16. Кочина О. С. Надання Україні статусу «Пріоритетної іноземної країни»: причини та наслідки. «Сучасні проблеми розвитку державності та напрями їх вирішення через призму правотворчої діяльності»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 22-23 травня 2015 року). Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2015. С. 71-72.
17. Кочина О.С. Види порушень авторських договорів та договорів про передачу суміжних прав. Прикарпатський юридичний вісник. 2021.
18. Кочина О.С. Договірне регулювання авторських та суміжних відносин. Право і суспільство. 2020. №2. С. 177-182.
19. Кочина О.С. Міжнародно-правовий досвід захисту авторських прав у всесвітній інтернет-мережі та перспективи його застосування в Україні. Часопис цивілістики. Науково-практичний журнал. 2020. №37. С. 93-97.

20. Савич С. С. Авторське право у цифровому середовищі: проблема монополії правовласника та забезпечення умов вільного використання творів. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2015. № 1. С. 86–92.

21. Савич С.С. Авторське право у цифровому середовищі: проблема монополії правовласника та забезпечення умов вільного використання творів. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2015. № 1. С. 86–92.

22. Шишко І. Авторське право в системі прав особи. Юридичний вісник. 2014. № 3. С. 109–113.

23. Штефан А. С. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав інтелектуальної власності та боротьба з ними: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 07 грудня 2017 р.) / за ред. А. С. Штефан. Київ: Інтерсервіс. 2018. С. 59–65.

24. Штефан А. Самозахист авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2010. № 3. С. 22–29.

25. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2009. № 2. С. 41–51.

26. Яворська О. С. Охорона авторських і суміжних прав у разі їх порушення з використанням мережі Інтернет. Право України. 2018. № 1. С. 81–90.

Тема 5. Суміжні права

Питання для самостійного вивчення

1. Зв'язок авторського права та суміжних прав.
2. Нормативно-правове регулювання суміжних прав.
3. Міжнародно-правове регулювання суміжних прав.
4. Знак охорони суміжних прав.
5. Управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав через повіреного.
6. Управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав через організацію колективного управління.
7. Види порушення авторського права і суміжних прав.
8. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.

4. Старчук О. В. Плагіат та інтелектуальне піратство: загальнотеоретичні аспекти. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 4. С. 77–80.
5. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.
6. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
7. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
8. Гаряєва Г. М., Муренко О. Л. Піратство як порушення авторських та суміжних прав у сфері інтелектуальної власності. Юрист України. 2018. № 1 (36). С. 5–8.
9. Кетрарь А. Правопорушення у сфері авторського права і суміжних прав: плагіат і піратство. Актуальні проблеми державного управління. 2012. Вип. 3. С. 59–62.
10. Кочина О. С. Історія становлення та розвитку захисту авторського права та суміжних прав / О. С. Кочина // Молодий вчений. – 2014. - № 7(10). – С. 150-152.
11. Кочина О. С. Піратство як один з найпоширеніших способів порушення авторських та суміжних прав. Право і суспільство. 2015. № 5. Ч. 3 С. 80-85.
12. Кочина О. С. Поняття та види інтелектуального піратства в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 6. С. 19-22.
13. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.
14. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
15. Штефан А. С. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав інтелектуальної власності та боротьба з ними: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 07 грудня 2017 р.) / за ред. А. С. Штефан. Київ: Інтерсервіс. 2018. С. 59–65.
16. Штефан А. Самозахист авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2010. № 3. С. 22–29.
17. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2009. № 2. С. 41–51.
18. Юринець Ю.Л. Міжнародна система регулювання суміжних прав в контексті Європейської інтеграції України. Інформація і право. 2012. № 3 (6). С. 29–39.

19. Яворська О. С. Охорона авторських і суміжних прав у разі їх порушення з використанням мережі Інтернет. Право України. 2018. № 1. С. 81–90.

20. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 6. Колективне управління авторським правом і суміжними правами

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття і становлення колективного управління та його роль у здійсненні авторського права і суміжних прав.

2. Правове регулювання діяльності організацій колективного управління правами в Україні.

3. Міжнародний досвід колективного управління авторським правом і суміжними правами.

4. Колективне управління правом на публічне виконання музичних творів «малих форм».

5. Колективне управління правами на публічне виконання драматичних творів.

6. Колективне управління правом слідування.

7. Колективне управління правами на репрографічне репродукування творів.

8. Колективне управління правами виконавців і виробників фонограм.

9. Колективне управління правами у зв'язку з кабельною ретрансляцією програм, що передаються в ефір.

10. Колективне управління правами у зв'язку з домашнім перезаписом. Колективне управління майновими правами в актах європейського законодавства.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.

4. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15 травня 2018 року № 2415-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 32. Ст. 242.

5. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.

6. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред

канд. юрид. наук, доц. Нестерцової Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.

7. Верес І. Підстави колективного управління майновими авторськими та (або) суміжними правами. Підприємництво, господарство і право. 2015. № 7. С. 7-10.

8. Денисова Р. О. Колективне управління майновими авторськими та (або) суміжними правами в інтернеті. Юрист України. 2016. № 1-2. С. 41-46.

9. Подолєв О. О., Подолева А. І., Правове регулювання вилучення майнових авторських і суміжних прав з управління організації колективного управління. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск, том 2, 2019. С. 62-65.

10. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

11. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.

12. Стройко І.А. Новели правового регулювання колективного управління майновими правами правовласників у сфері суміжних прав в Україні. Часопис Київського університету права. 2019/1. № 1. С. 196-200.

13. Яворська О. Управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 7. С. 26-30.

14. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 7. Патентне право України. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки

Питання для самостійного вивчення

1. Суб'єкти права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

2. Зміст права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

3. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

4. Поняття ліцензійного договору.

5. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

6. Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

7. Правові наслідки припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності.

8. Відновлення чинності достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.

9. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок.
10. Охоронний документ, яким засвідчуються права на винаходи, промислові зразки та корисні моделі.
11. Процедура отримання патенту.
12. Експертиза заявки на отримання патенту.
13. Формальна експертиза.
14. Кваліфікаційна експертиза.
15. Державна реєстрація патенту та свідоцтва на промисловий зразок.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 32.
4. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3688-XII. // Відомості Верховної Ради України. 1994, № 7. Ст. 34.
5. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
6. Вакалюк І.П., Короп І.В., Чурпій І.К. Винаходи та корисні моделі оформлення заявки та отримання правової охорони методичні рекомендації для викладачів та студентів. URL: https://ifnmu.edu.ua/images/diyalnist_universitetu/naukova_robota/.
7. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
8. Еннан Р.Є. Правова охорона промислових зразків: новели законодавства України 2020 року. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 497-500.
9. Канарик Ю. С., Філоненко В. В. Особливості патентування секретних винаходів в Україні та аналіз зарубіжного досвіду. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №8. С.90-93.
10. Капіца Ю. Незареєстрований промисловий зразок: особливості захисту праву європейському союзу та проблеми тролінгу в Україні. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2020. № 5. С. 60-71.

11. Коваленко І.А. Правова охорона корисних моделей у деяких країнах Європи: компаративістський аспект. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 6(21) том 1, 2017. С. 88-90.

12. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

13. Работягова Л. І. Винахід і корисна модель як об'єкти договірної регулювання. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 2. С. 41–51.

14. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.

15. Юдіна Г. Поняття промислового зразка в Україні та ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 5. С. 57-65.

16. Ярошевська Т. В. Проблеми охорони прав промислової власності в Україні : моногр. / Т. В. Ярошевська. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 372 с.

17. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 8. Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Питання для самостійного вивчення

1. Словесні, зображувальні, об'ємні та комбіновані торговельні марки.
2. Охороноздатність торговельних марок.
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне найменування, географічне зазначення та комерційне найменування.
- 4.
5. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку, географічне зазначення.
6. Умови та порядок видачі свідоцтва на право власності на торговельну марку та географічне зазначення.
7. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку, географічне зазначення та комерційне найменування.
8. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними, географічне зазначення та комерційне найменування.
9. Захист права інтелектуальної власності на торговельну марку, географічне зазначення та комерційне найменування.

Рекомендована література до теми

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.

3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 36.
4. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16 червня 1999 року № 752-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999, № 32, Ст.267.
5. Абдуліна І. Великобританія внесла зміни у законодавство про торговельні марки. Інтелектуальна власність в Україні. 2019. №2. С. 77-78.
6. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
7. Андрощук Г. Правова охорона торговельних марок у країнах Європейського Союзу: основні засади. Юридичний журнал. 2012. № 10. С. 106-112.
8. Андрощук, Г. Конфлікт між торговельними марками та географічними зазначеннями : механізми вирішення. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 2. С. 31-40.
9. Андрощук, Г. Торговельні марки, що стали загальноживаними. Інтелектуальна власність. 2013. № 4. С. 34-42.
10. Артеменко Л. Особливості правового регулювання використання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг [Електронний ресурс] / Людмила Артеменко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - 2016. - № 1. - С. 16-22.
11. Басай О. В. Підстави набуття прав на торговельні марки. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 72. С. 141-147.
12. Богач, Ю. В. Способи захисту торговельних марок від паразитичного використання. Вісник Національної академії правових наук України. 2018. № 1. С. 13-28.
13. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
14. Голубовська, А. Ю. Деякі аспекти термінології та застосування законодавства щодо поняття «добре відомі» торговельні марки. Часопис Київського університету права- 2012. - № 1. - С. 241-244.
15. Горнісевич, А. Деякі новели другого етапу реформи торговельної марки Європейського Союзу. Інтелектуальна власність в Україні. 2017. № 11. С. 27-29.
16. Дмитриченко, Г. Колізія права на торговельну марку та географічне зазначення на міжнародно-правовому рівні. Підприємництво, господарство і право. 2013. № 4. С. 141-143.
17. Засоби індивідуалізації в підприємстві і торгівлі / В. І. Борзенко [та ін.] / / Інтелектуальна власність: магістерський курс : підручник / П. Г. Перерва [та ін.] ; ред.: П. Г. Перерва, В. І. Борзенко, Т. О. Кобелева ; Нац. техн.

ун-т «Харків, політехн. Ін-т». - Харків : Планета Прінт, 2019. - Розд. 4. - С. 262-333.

18. Коваль, А. Як захистити права інтелектуальної власності на торговельні марки у доменних спорах? Юридичний журнал. 2014. № 2/3. С.133-138.

19. Коротун, О. Адміністративно-правове регулювання охорони засобів Індивідуалізації учасників господарського обороту та послуг. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 151-155.

20. Крат В. Торговельна марка як об'єкт права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності. 2017. № 5. С. 142-154.

21. Кузьмінський, О. О. Деякі питання природи права на комерційне (фірмове) найменування. Держава і право : проблеми становлення і стратегія розвитку : зб. мат-лів VII Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 трав. 2014 р., м. Суми) . Суми : Друкарський дім «Папірус», 2014. С. 108-110.

22. Мацкевич О. Співвідношення комерційного найменування та доменного імені. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 3. С. 45-53.

23. Пекар А. Співвідношення правових інститутів прав на засоби індивідуалізації від недобросовісної конкуренції / А. Пекар // Підприємництво, господарство і право. - 2020. - №02. - 259-264.

24. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

25. Рогоза Я. Е. Нетрадиційні торговельні марки: актуальні проблеми правової охорони. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 11(2). С. 55-61.

26. Самусь, А. Класифікація торговельних марок у праві США та України: порівняльно-правовий аналіз. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 6. С. 61-65.

27. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.

28. Сенчук В. До питання про охорону офіційних назв держав від недобросовісного використання. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 6. С. 39-46.

29. Сенчук В. Правові засади охорони офіційних назв держав та внесення їх до позначень. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 3. С. 87-96.

30. Сопова К. Висновки експертів, патентних повірених та інших фахівців у справах щодо прав на торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 6. С. 71-82.

31. Сопова К. Висновки експертів, патентних повірених та інших фахівців у справах щодо прав на торговельні марки. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 1. С. 50-58.

32. Ткачук Г. В. Напрями вдосконалення законодавства України про здійснення і захист прав на торговельні марки. Форум права. 2018. № 4. С. 95–101.

33. Харченко О. Невідповідність позначення публічному порядку, принципам гуманності й моралі як абсолютна підстава для відмови в наданні правової охорони знака. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 12. С. 96-103.

34. Харченко О. Пародії на торговельні марки: порівняльно-правовий аспект. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10. С. 46-51.

35. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 9. Правова охорона інших об'єктів промислової власності (наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій, компонувань інтегральних мікросхем, селекційних досягнень, комерційної таємниці)

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття інтегральної мікросхеми.
2. Поняття компонування інтегральної мікросхеми.
3. Придатність компонування інтегральної мікросхеми для набуття права інтелектуальної власності на нього.
4. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на компонування інтегральних мікросхем.
5. Поняття сорту рослин, породи тварин.
6. Охороноздатність сорту рослин та породи тварин.
7. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на сорти рослин та породи тварин.
8. Документи, які підтверджують реєстрацію прав на сорти рослин та породи тварин.
9. Поняття наукового відкриття.
10. Склад наукового відкриття.
11. Критерії охороноспроможності наукового відкриття. Право на наукове відкриття.
12. Право на наукове відкриття після смерті автора. Право на наукове відкриття, що зроблено в результаті виконання службових обов'язків.
13. Поняття раціоналізаторської пропозиції.
14. Обсяг правової охорони раціоналізаторської пропозиції.
15. Порядок складання, подання та розгляду заяви на раціоналізаторську пропозицію.
16. Оформлення права на раціоналізаторську пропозицію.
17. Поняття комерційної таємниці.
18. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності.
19. Відомості, що становлять комерційну таємницю. Відомості, що не становлять комерційну таємницю.

20. Відмежування комерційної таємниці від конфіденційної інформації. Особливості комерційної таємниці.

Рекомендована література

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 року № 3116-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 21. Ст.218.
4. Авраменко О. Б. Набуття прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності: сорти рослин / О. Б. Авраменко, О. В. Іващенко ; МОНМС України, Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Умань, 2011. 139 с.
5. Аврамова О. Спадкування майнових прав на сорти рослин. Інтелектуальна власність. 2016. № 6 (90). С. 130-134.
6. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
7. Бобонич, Є., Шпак, П., Константинова, І. Сорт рослин у системі об'єктів права інтелектуальної власності в Україні. Знання європейського права, 2021. (3), 16-19. С. 16-19.
8. Булат Є. А. Деякі аспекти визнання наукових відкриттів, які створені у порядку виконання трудових обов'язків. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Д.:ДДУВС, 2012, № 1 (58). С.156-159.
9. Булат Є. А. Деякі аспекти правової охорони нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності. Право і суспільство, 2012. № 1. С.117-119.
10. Булат Є. А. Наукове відкриття – об'єкт цивільних правовідносин / Є. А. Булат ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ : Герда, 2013. 122 с.
11. Булат Є. А. Наукове відкриття як об'єкт інтелектуальної власності на сучасному етапі. Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства. Х.:Право, 2012. С.126-128.
12. Булат Є.А. Концептуальні засади правової охорони інтелектуальної власності щодо наукових відкриттів, раціоналізаторських пропозицій і бізнес-методів: монографія. К-Д.: Пороги, 2017. 300 с.
13. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
14. Дзюра О.В. Компонування інтегральних мікросхем як результат науково-технічної творчості. Матеріали VII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій. Тернопіль 28-29 листопада 2018. С. 14-15.

15. Ієвіня О. В. Наукове відкриття як об'єкт інтелектуальної власності в національному законодавстві України. Науковий вісник Ужгородського університету, 2011. Серія ПРАВО. Випуск 15. С. 162-164.

16. Капіца Ю.М. Захист прав на комерційну таємницю та ноу-хау в Україні у світлі імплементації директиви (ЄС) 2016/943 та практики застосування. Інформація і право. 2021. №4 (39). С. 70-79.

17. Митник А., Мороз І. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 12. С. 42-46.

18. Охорона прав на сорти рослин: Бюлетень / Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, Український інститут експертизи сортів рослин. 2015. Вип. 1, ч. 1. 110 с.

19. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

20. Прасолов Є.Я., Лапенко Т.Г., Воробйова А.В., Литовченко А.С. Особливості правової охорони сортів рослин в Україні. Селекційні досягнення в Україні: проблеми правової охорони та перспективи вдосконалення захисту: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.(м. Полтава, 22-23 листопада 2018 р.). Полтава: ПДАА. С. 67-71.

21. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.

22. Ткачик С.О., Ніколенко Н.Г. Міжнародна практика набуття права на сорт рослин: вимоги до експертизи і надання охорони. URL: <http://journal.sops.gov.ua/article/view/67730/62970/>.

23. Янішевська К.Д., Тертичний О.Р. Правове регулювання наукового відкриття як об'єкта інтелектуальної власності. Прикарпатський юридичний вісник. Том 1. № 3(28) (2019). С. 301-303.

24. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.

Тема 10. Договори у сфері інтелектуальної власності

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття, види та загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності.
2. Ліцензія та ліцензійний договір.
3. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
5. Договір комерційної концесії.

Рекомендована література

1. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 року, № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 35.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ (з под. змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 13. – Ст. 64.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 32.
5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року № 3689-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 7. С. 36.
6. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю.М. Капіца, С.К. Ступак, О.В. Жувака. К. : Логос, 2012. 696 с.
7. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.
8. Бажанов В.О. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права в цивільному праві України. Право і суспільство. 2014. № 6-1. С. 62–67.
9. Бельтюкова Є М. Правове регулювання наступництва майнових прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України : дис ... канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 200 с.
10. Дмитренко В. Особливості договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес. 2020. № 11. С. 24-28.
11. Договірні форми розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права : монографія / кол. авторів ; за наук. ред. Н.М. Мироненко ; НДІ ІВ НАПрН України. Київ : Інтерсервіс, 2014. 248 с.
12. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 280 с.
13. Кодинець А. О. Договірні відносини у сфері створення об'єктів інтелектуальної власності: особливості та правова природа. Держава і право. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 67. С. 167-178.
14. Луць В. В., Великанова М. М. Договори в цивільному праві України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 264 с.
15. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. / О. П. Світличний. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.

16. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
17. Цивільне право України : Договірні та не договірні зобов'язання : підручник / за ред. С. С. Бичкової. 3-тє вид., змін. та допов. Київ : Алерта, 2014. 496 с.
18. Якубівський І. Договірні відносини зі створення за замовленням об'єктів права інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 7. С. 31-36.
19. Якубівський І.Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.
20. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 124 с.